

יְהוּדָה חַנְכָּה וְאֶלְעָזָר

માન સુલાં જી રાત્રિ:

ברכוש גדול הרי שלשה דברים, האחד שיהו
משעבدين את ישראל, השני הקדוש ברוך הוא
הבטיח אותם לדון את מצרים, השלישי להיות
ישראל יוצאים מצרים, וכך עשו זכר במרור
על השבעוד וימרדו את חיהם, וכגンド גם את
הגוי אשר יעבדו דן אנכי וזה מכות בכורות שהוא
גמר מכות מצרים, ורמזזה המכחה במלת דן אנכי
הדלקת מן דן רמו דם ראשית המכות הנזין מן
דן הוא נגע והוא שוללה נגד כל המכות, ולזה
עשנו זכר בלילה הזה פסח שאכלו כי שאותה הפסח
ואכלתו בעצם שירוג בכורי מצרים ויפתח על
בתיהם ישראל, ובמדרש רבא פרשת בא (ט' ט'ז)²
ושחתו אותו כל קהל עדת ישראל אתם שוחטים
את הפסחים ואני שוחט את הבכורות כדלעיל,
וההוצאה דכתיב ואחריו כן יצאו ברוכש גדול
הרמו עליו המצאה שהיו אוכליין בלילה שהמצאה
היא זכר למלחמות. ולפיכך צוה לעשות אלו שלשה
דברים בלילה הזה, כי אלו שלשה דברים תלויים
זה בזה כי מצד שני יהיו משועבדים במצרים והיו
בעבודות גדול דאי שיזו נגאלים, וכי שעבד
אותם ראי לעונש וזהו פסח מצה ומרור יתבאר
כאחד, אמנים لكمן אצל פסח מצה ומרור יתבאר
זה עוד בעניין אחר. אמנים על כל פנים בלילה
היציאה אכלו מצה מפני שעל ידה יקנו החירות,
והרמב"ז תירץ כי גלווי יודע הוא לפני המקום
שיהיו יוצאים בחפותן ולא יתחמץ העיטה לכך
צוה קודם שיצאו על מצות מצה. אבל עיקר הפיה
כי מצות מצה היא עצמה זכר למלחמות. ולפיכך
אכלו מצה בלילה קודם שייצאו והקדוש ברוך
הוא הוציאם בחפותן שלא יכולו להתחממה מן
הטעם אשר נתבאר והיא חכמה נפלאה. ועוד
יתבאר לך דבר זה במאמר מצה זו וכן ראי

להיות עושה כל עניין המצה כדרך העני
ואמרו זל בפרק ערבי פסחים (פסחים כת"ז)
ע"א) לחם עוני שעונין עליו דבריהם
הרבבה. דבר אחר לחם עוני מה דרכו של עני
בפרוסה אף כאן בפרוסה. פי' אף על גב שופטת
הכתוב שתקרה מצה לחם עוני שהוא מושלחת
מל שואר ואין לה דבר רק עומדת בעצמה.

מצד עולם העליון הפשוט. ולפיכך צוה לאכל מצת לחם עוני שהוא לחם הפשוט שהרי אין בו דבר רק עצם פשוט, כי לשון מצת בא על דבר שהוא פשוט כמו שנקרא העור שהוא פשוט דלא מליח ולא קמיח ולא עפיך והוא עור פשוט בשם מצת, ומפני שביליה זהה היו נגאלים במדrigerה העליזונה למעלה מן עולם המורכב צוה שהיית אכילהתן מצת שהיא פשוטה. דמיון זה כהן גדול משמש בכל ימי השנה בגדי זהב ובוים המכפרים בגדי לבן לפני ולפנים, וזהו בשיביל שהוא קונה מדrigerה עליונה שהרי היה נכנס לפני ולפנים יש לו לסלק מדדריגות עולם הזה שמדדריגתו איננו פשוט, ולכך יש לו לשמש בכל השנה בגדי זהב בחוץ אבל כשנכנס לפני ולפנים יש לו לשמש בגדי לבן לפי מעתה המדדרגה שנכנס לשם, כי בגין לבן הם פשוטים ולכך צוה בלילה זה לא יכול כי בלילה זה מצת שהוא לחם עוני פשוט מכל כי בענין פשיטות. וזהו פי' הכתוב שבעת ימים תאכל עליון מצאות לחם עוני כי בחפותן בלילה המשך זמן, מורה כי מה שהוא יוצאים בחפותן בלילה המשך זמן, מורה שיצאו במדrigerה ובמעלה עליונה, והפעל שבא שם געשה בלילה זמן, לא כמו בדברים הטבעיים שככל פעולתם בהמשך זמן אבל כאן היה גאולתם שלא בטבע ולכך היה בחפותן בלילה זמן ולכך ראוי שיובילו לחם עוני הוא לחם הפשוט מבלי הרכבה, ודבר זה נתרבא למעלה באריכות עיין שם. גם עיין לקמן-אצל מצת זו ותמצא עוד בדברים ברורים בענין זה וזאתה ברורה לזה שלחט העוני מצד עצמו הוא קודם הגאולה בעודם במצוירם אכלו בלילה שהרי מצאות כדכתייב (שמות י"ב) על מצאות ומרוריהם הזה מצאות כדכתייב כmo שנתברא למעלה, יאכלו שהוא שמו תלמוד ותדע כי לחם מצד עצמו הוא ראוי לחרירות כמו שאמרנו, ורצתה הקדוש ברוך הוא באוטו הלילת שיתהייו עושין דברים להיות נMSCין אחר החירות שעל ידו יוציאו לגאולה כי שלשה דברים נאמרו בהבטחת אברהם כי גרא יהיה זרעך ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה וגם את הגוי אשר יעבדו לך אנכי ואחרי כן יוציאו

כִּי יָשַׁן הַמֶּצֶה צִירוֹף וְהוּא הַמְשֻׁקָּה שָׁנוּתָה
בָּה וְאֵין כָּאן גָּאולָה. וּמוֹהָת בְּתִין מֵהָרָה גָּאולָה
בְּחִדְשָׁה הָרָאשׁוֹן דּוֹקָא, וְהַיְלָה כִּי אֵין גָּאולָה רֶק כָּאשָׂר
נְבָדָל מְזֻולָתוֹ וְהוּא עומֵד בָּעֵצֶם וּמוֹהָת בְּתִין
גָּאולָה, וְהַחֲדָשָׁה הָרָאשׁוֹן שָׁאֵין בָוּ תַּחַבְרוֹת זָמָן
רֶק שָׁהָרָאשׁוֹן, כִּי הַחֲדָשָׁה הַשְׁנִי בָעֵbor שָׁהָרָא
שְׁנִי יָשַׁן כָּאן חָבּוֹר זָמָן וְאֵין וְהַרְאֵי אֶל הַגָּאולָה
שִׁיחָיו עַומְדיִם בָעֵצֶם. כָּלְלַה הַדָּבָר בְלַעֲנִיהָ
הַגָּאולָה הַסְּתָלְקוֹת מְזֻולָתוֹ לְעֵמֶד בָעֵצֶם וְלֹא
יָהִיה לָהֶם צִירוֹף וְחָבּוֹר אֶל זָוְתָה וְדָבָר וְהַרְאֵי
שִׁיחָה בְחִדְשָׁה רָאשׁוֹן כִּי הַדָּבָר שְׁנִיחָה מִתְחִיכָה
אֶל הַזָּמָן שְׁנָעֶשֶה בָוּ אַוְתָה הַוִּיהָ, וּלְפִיכָה הַזָּמָן
שָׁהָרָאשׁוֹן וְאֵין בָוּ חָבּוֹר צִירוֹף וּמָן מִיחָדָה
לְגָאולָה, שָׁהָגָאולָה הִיא שְׁנָבְדָל מְזֻולָתוֹ וְאֵין לְזָמָן
שָׁוֹם צִירוֹף אֶל זָוְתָה. וּמָהָת בְּתִין כִּי הַכְּתוּב הוּא
כְּפִשׁוּטוֹ שְׁבעַת יָמִים תָּאכַל עַלְיוֹ מִזְחָתָה לְחַם עֲנוּנִי
כִּי בְחִפּוֹן יָצַא מִמְצָרִים, פִי שְׁתָאכַל לְחַם עֲנוּנִי
שָׁהָרָא הַלְּחָם הַעומֵד בָעֵצֶם וְאֵין לוּ הַצְּטָרְפָּה
אֶל זָוְתָה וְלִמְהַתָּאכַל וְהַלְּחָם כִּי בְחִפּוֹן יָצַא
מִמְצָרִים, וּעֲנוּנִי הַחִפּוֹן הָוא מִהְיוֹתָה וְאֵין בָוּ
וְהַמְשָׁךְ זָמָן, כִּי כָשֵׁם שִׁיצָא בְחִדְשָׁה רָאשׁוֹן מִפְנִימָה
שְׁרַאיּוֹי הַדָּשָׁה הָרָאשׁוֹן אֶל הַגָּאולָה דּוֹקָא מִתְעַבָּר
אֲשֶׁר הַתְּבָאָר, כִּי אֵין גָּאולָה רֶק כָּאשָׂר אֵין כָּאשָׂר
צִירוֹף וְהוּא חֲדָשָׁה רָאשׁוֹן שָׁהָרָא דּוֹשָׁן וְלֹא הַיְהָרָא
כָּאן חָבּוֹר צִירוֹף חֲדִישִׁים, וְכֵךְ רָאוי שְׁלָא תַּהֲיֵה
הַגָּאולָה בְעַכְבָּר זָמָן רֶק בְזָמָן הָרָאשׁוֹן מִבְּלָיָה
הַמְשֻׁכָּה וְעַכְבָּר וְאֵין בָוּ צִירוֹף כָּלְלַה, שְׁכָלַ רָאשׁוֹן
הָוָה מִתְחִיכָה אֶל הַגָּאולָה לְאַחֲרָיו זָמָן שָׂוֹה אַיִלְלָה
שִׁיעֵיד לְגָאולָה שְׁצִוֵּיד אֶל הַגָּאולָה הַזָּה בְּרֹור כָּאשָׂר
צִירוֹף וְהַחָבּוֹר, וּלְפִיכָה הַדָּבָר הַזָּה בְּרֹור כָּאשָׂר
תַּבִּין דְּבָרי חַכְמָה:
(4)
וְעַזְן חֲדָע אֵיךְ הַמֶּצֶה שָׁהָרָא לְחַם עֲנוּנִי שִׁיעֵיד אַיִלְלָה
הַגָּאולָה, וְהַיְלָה כִּי הַעֲנִי שָׁאֵין לוּ דָבָר וְזָוְתָה
עֲנוּנִי פְּשִׁיטָה כָּאשָׂר הָוּא עומֵד בָעֵצֶם וְדָבָר זָוְתָה
עַם שָׁהָרָא חֲסִידָן נְחַשֵּׁב בְעַולְמָה הַזָּה שָׁהָרָא עומֵד
הַהְרָכְבָה וְמַעֲלָתוֹ בְהַרְכָּבָה, מְכָל מִקּוֹם הַפְּשִׁיטָה
מַעְלָה הָוּא מִצְדָּקָה הַפְּשִׁיטָה וְאֵין בָוּ הַרְכָּבָה
וּבְלִילָה הָזָה הַיְלָה צְרִיכִים אֶל הַגָּאולָה וְלֹא הַיְתָה
הַגָּאולָה מִצְדָּקָה הַזָּה שָׁהָרָא שְׁוּלָם הַמְרָכָב רֶק

תבין דברי חכמתך:)
ה' וְאֶת-בְּנֵי-בָּנָה אֲפִיכָּן הַבָּנָה בְּנֵי-בָּנָה

על חදע איר המגזה שהיא לחם עוני שיך איז
הגאולה, וזה כי העני שאין לו דבר ווועז
ענין פשיטות כאשר הוא עומד בעצמו ודבר זה
עם שהוא חסרן נחشب בעולם הזה שהוא עולם
ההרכבה ומעלתו בהרכבה, מכל מקום הפשיטות
מעלה הוא מצד עולם הפשטות ואין בו הרכבה
ובגיליה הזה היינו צריכים אל הגאולה ולא היהת
הגאולות מצד העולם הזה שהוא עולם המורכב רק

בחפזון יצאת ממצרים, ואמם לחם עוני נקרה על שם. שמאכילים אותו העני למה אמרה התורה��ל עליון מוצות לחם עוני שמאכילים אותו לעניים כי בחפזון יצאת, ולמה קרא אותו בשם עוני. אכן עניין עניות במקום שעירות הגולה. אמם פי' הדבר כי המזה נקרה לחם עוני הפק מזה עשרה, שכשר יש בה שמן ודבש נקראות עשרה כי הדבר הזה מעשיר הלוחם, וזה כי העני שאין לו אלא עצמו ואין לו ממון רק עצמו וגופו, והמזה גם כן כאשר אין בה רק עצם העיטה שעימות העיטה הוא המים והקמה וזהו עצמות עיסקה ובוהו הוי לחם עוני, ואם יש בו שאור או חמץ טעם השאור והחמצן הוא נוסף על עצם העיטה, וזה הוא יותר עשיר מן מזה עשרה כי מזה עשרה בשביב שיש בה משקה והעשרה שלחה, ואמנם עיטה שיש בה שאור או חמץ יצאה יותר מעניין מזה לחם עוני, ואולי יקשה לך מה עניין המזה היא לחם עוני. והלא שני הפקים הם החירות העניות אל החירות והלא פכים הם העניות והעניות. הלא דבר זה אין קשיא כי העניות בעצמו הוראה על הגולה שאין עניין הגולה רק שיוציא ואין לו שום צירוף אל זולתו. לא כמו העבד שאינו עומד בעצמו ויש לו צירוף אל זולתו הוא האדון, לכך הדבר שיש בו עשריות אינו עומד בעצמו רק יש לו צירוף אל קניינו ואין בו גולה אבל הדבר שיש בו עניות ואין לו קניין רק עומד בעצמו שיק בוגולה, כי אילו היה המזה שהיא לחם עוני מורה על בני אדם שהם בני חורין היה לך לשאול והלא אין העניות סימן חירות כלל, אבל לחם עוני הזה הוא בא על עצם היציאה לחירות ועצם היציאה לחירות אינו כי אם בהסתלק עניין היצירוף שלא יהיה נמצא היצטרפות כלל וכאשר אין כאן היצטרפות או נמצאת גולה, ולפיכך צוח לא יכול לחם עוני שהוא המזהobil היציאה בעבור שאין במאזה רק עצם הלוחם ולא יצטרף בו דבר מושאר והוא כמו עני כדי שלא יהיה נמצא כל שום צירוף בלילה שבו הגולה ואו יקנו הגולה שהוא סלוק היצירות, אבל מזה עשרה אינו יוצא בה בעבור